

పశ్చమ కాండ - చతుర్థ ప్రశ్న

హరిఃఓమ్ || దేవాసురాఽతీదేవ-అసురాః | సంయత్యాఽతీసమ్-యత్యాః | అసన్న్యే
 తే | న | వీతి | అజయన్త | సః | ఏతాః | ఇన్ద్రః | తనూ | అపశ్శన్ | తాః | ఉపేతి | అదధత్ |
 తాభిః | వై | సః | తనువమ్ | ఇన్ద్రాయమ్ | వీర్యమ్ | అత్మన్ | అదధత్ | తతః | దేవాః |
 అభవన్ | పరేతి | అసురాః | యత్ | ఇన్ద్రతనూరితీన్ద్ర-తనూః | ఉపదధాతీత్యుప-దధాతి |
 తనువమ్ | ఏవ | తాభిః | ఇన్ద్రాయమ్ | వీర్యమ్ | యజమానః | అత్మన్ | ధత్తే | అథోఽతి |
 సేన్ద్రమితిస-ఇన్ద్రమ్ | ఏవ | అగ్నిమ్ | సతనుమితిస-తనుమ్ | చినుతే | భవతి | అత్మనా |
 పరేతి | అస్య | వ్రాత్యవ్యః || ౧ || భవతి | యజ్ఞః | దేవేభ్యః | అపేతి | అక్రామత్ | తమ్ | అపరుధ
 మిత్యవ-రుధమ్ | న | అశక్నువన్ | తే | ఏతాః | యజ్ఞతనూరితీయజ్ఞ-తనూః | అపశ్శన్
 తాః | ఉపేతి | అదధత్ | తాభిః | వై | తే | యజ్ఞమ్ | అవేతి | అరున్ధత | యత్ | యజ్ఞతనూరితీ
 యజ్ఞ-తనూః | ఉపదధాతీత్యుప-దధాతి | యజ్ఞమ్ | ఏవ | తాభిః | యజమానః | అవేతి |
 రున్ధే | త్రయన్ద్రిగ్ంశతమిత్రయః-త్రిగ్ంశతమ్ | ఉపేతి | దధాతి | త్రయన్ద్రిగ్ంశదితి
 త్రయః-త్రిగ్ంశత్ | వై | దేవతాః | దేవతాః | ఏవ | అవేతి | రున్ధే | అథోఽతి | సాత్వా
 మితిస-ఆత్మానమ్ | ఏవ | అగ్నిమ్ | సతనుమితిస-తనుమ్ | చినుతే | సాత్యేతిస-ఆత్మా
 అముష్మిన్ | లోకే || ౨ || భవతి | యః | ఏవమ్ | వేద | జ్యోతిష్మతః | ఉపేతి | దధాతి |
 జ్యోతిః | ఏవ | అస్మిన్ | దధాతి | ఏతాభిః | వై | అగ్నిః | చితః | జ్వలతి | తాభిః | ఏవ |
 ఏనమ్ | సమితి | ఇన్దే | ఉభయోః | అస్మై | లోకయోః | జ్యోతిః | భవతి | నక్షత్రేష్టకాఽతీనక్షత్ర-
 ఇష్టకాః | ఉపేతి | దధాతి | ఏతానీ | వై | దివః | జ్యోతీగ్ంషి | తానీ | ఏవ | అవేతి | రున్ధే |

సుకృతామితను-కృతామ్ । వై । ఏతాని । త్యోగిగంపి । యత్ । నక్షత్రాణి । తాని । ఏవ । అప్రోతి
అథోఽతి । అనుకాశమిత్యను-కాశమ్ । ఏవ । ఏతాని ॥౩॥ త్యోగిగంపి । కుర్తుతే । సువర్ణ
స్యేతినువ-గన్య । లోకన్య । అనుభ్యాత్యాత్యను-భ్యాత్యే । యత్ । సగ్గింస్పృష్టాతిసమ్-
స్పృష్టా । ఉపదధాతీత్యుప-దధాత్ । వృష్టే । లోకమ్ । అపీతి । దధాత్ । అపరమక
వర్జన్య । స్వాత్ । అసగ్గింస్పృష్టాత్యసమ్-స్పృష్టా । ఉపీతి । దధాతి । వృష్టే । ఏవ ।
లోకమ్ । కరోతి । వరమక । వర్జన్య । భవతి । పురస్తాత్ । అన్యా । ప్రతీచీ । ఉపీతి ।
దధాతి । ప్రకాత్ । అన్యా । ప్రాచీ । తస్మాత్ । ప్రాచీనాని । చ । ప్రతీచీనాని । చ । నక్షత్రాణి ।
ఏతి । వర్తన్తే ॥౪॥ త్రాశ్వవ్యోలోకపైవైతాన్యేకచత్వారిగంశచ ॥౫॥

ఋతవ్యా । ఉపీతి । దధాతి । ఋతూనామ్ । క్షప్తే । ద్వన్వమితిద్వమ్-ద్వమ్ ।
ఉపీతి । దధాతి । తస్మాత్ । ద్వన్వమితిద్వమ్-ద్వమ్ । ఋతవః । అధృతా । ఇవ । వై । ఏషా ।
యత్ । మధ్యమా । చితిః । అన్తరిక్షమ్ । ఇవ । వై । ఏషా । ద్వన్వమితిద్వమ్-ద్వమ్ । అన్యాసు ।
చితిషు । ఉపీతి । దధాతి । చతస్రః । మధ్యే । ధృత్యే । అన్తశ్చేషణమిత్యన్తః-శేషణమ్ । వై ।
ఏతాః । చితీనామ్ । యత్ । ఋతవ్యా । యత్ । ఋతవ్యా । ఉపదధాతీత్యుప-దధాతి ।
చితీనామ్ । విధృత్యాతివి-ధృత్యే । అవకామ్ । అను । ఉపీతి । దధాతి । ఏషా । వై । అగ్నేః ।
యోనిః । సయోనిమితిస-యోనిమ్ ॥౬॥ ఏవ । అగ్నిమ్ । చిన్తుతే । ఉవాచ । హ । విశ్వామిత్ర
ఇతివిశ్వ-మిత్రః । అదత్ । ఇత్ । సః । బ్రహ్మణా । అన్నమ్ । యన్య । ఏతాః । ఉపధీయాన్తా
ఇత్యుప-ధీయాన్తే । యః । ఉ । చ । ఏనాః । ఏవమ్ । వేదత్ । ఇతి । సంవత్సరఇతిసమ్-
వత్సరః । వై । ఏతమ్ । ప్రతిష్ఠాయాతిప్రతి-స్థాయే । నుదతే । యః । అగ్నిమ్ । చిత్వా । న ।
ప్రతిష్ఠితీప్రతి-స్థితీ । పశ్య । పూర్వా । చిత్తయః । భవన్తి । అథ । షష్ఠీమ్ । చితిమ్ ।

ద్విధాతీ : ఇతీ : వై : యాతమీ : సంప్రద్యుతానీమి-వృద్ధుర : యాతుమి : ఏవ : సంప్రద్యుర
 ఇతీనమి-వృద్ధురీ : ప్రతీతి : తిప్తతి : ఏతా : వై || ౬౫ || అధిపత్నిరిత్యధి-పత్నీ : నామ :
 ఇష్టతా : యస్య : ఏతా : ఉపధియన్త ఇత్యవ-ధీయన్తే || అధిపత్నిరిత్యధి-పత్ని : ఏవ
 సమూహానామి : భవతి : యమి : ద్విష్యాత్ : తమ : ఉపదధదిత్యవ-రధత్ : ధ్యాయేత్ :
 ఏతాభ్య : ఏవ : ఏనమ్ : భవతీభ్య : ఏతి : పుశ్చతి : తాత్ : అర్తమ్ : ఏతి : యుచ్చతి :
 అర్థరస : సువర్ణమితీసువ-గమి : లోకమ్ : యన్త : యా : యజ్ఞస్య : నిష్కృతిరితిహి-
 త్నతి : అనీత్ : తామి : యువీభ్య ఇత్యపి-భ్య : ప్రతీతి : టిహన్తి : తత్ : హిరణ్యమ్ :
 అభవత్ : యత్ : హిరణ్యకల్పిరితిహిరణ్య-కల్పై : ప్రోక్షతీతిప్ర-ఉక్షతి : యజ్ఞస్య నిష్కృత్యా
 ఇతిహి-శ్చిత్తై : అథోఇతి : భేషజమ్ : ఏవ : అస్మై : కరోతి || ౬౬ || అథోఇతి : రూపేణ : ఏవ :
 ఏనమ్ : సమితి : అర్థయతి : అథోఇతి : హిరణ్యజ్యోతిషేతిహిరణ్య-జ్యోతిషా : ఏవ : సువర్ణ
 మితీసువ-గమి : లోకమ్ : ఏతి : సాహస్రవతేతిసాహస్ర-వతా : ప్రేతి : ఉక్షతి :
 సాహస్ర : ప్రజాపతిరితిప్రజా-పత్ని : ప్రజాపతేరితిప్రజా-పతే : ఆప్స్తే : ఇమా : మే : అగ్నే
 ఇష్టతా : భేనమ : సస్త్వ : ఇతి : ఆహ : భేనూ : ఏవ : ఏనా : కురుతే : తా : ఏనమ్ :
 తామదుఘాఇతికామ-దుఘా : అముత్ర : అముష్మిన్న : లోక : ఉపేతి : తిప్తన్తే || ౬౭ ||

|| సయోనిమేతానైకరోత్యకాన్మచత్వారిగ్ంశచ్చ || ౬౮ ||

రుద్ర : వై : ఏవ : యత్ : అగ్ని : స : ఏతరీహి : జాత : యరీహి : సర్వ :
 రిత : స : యథా : వృద్ధ : జాత : స్తనమ్ : ప్రేపుతీతిప్ర-తాపుతి : ఏవమ్ : వై : ఏవ :
 ఏతరీహి : భాగభేయమితీభాగ-భేయమ్ : ప్రేతి : తాపుతి : తస్మై : యత్ : అహతిహిత్వా
 హంతిమ్ : స : జాహియాత్ : అధ్వర్యుమ్ : వ : యజమానమ్ : వ : ధ్యాయేత్ : కథయన్తీయమితీ

శత-రుద్రీయమ్ । జుహోతి । భాగధీయేనేతిభాగ-ధీయేన । ఏవ । ఏనమ్ । శమయతి । స
అర్చిమ్ । ఏతి । ఋచ్చతి । అర్ధ్యర్థ్య । న । యజమానః । యత్ । గ్రామ్యాహమ్ । ప్రశూనామ్ । ౯౧
పయసా । జుహూయాత్ । గ్రామ్యాన్ । ప్రశూన్ । శుచా । అర్చయేత్ । యత్ । అరణ్యాహమ్ ।
అరణ్యాన్ । జర్జరియవాగ్వేతిజర్జరి-యవాగ్వ । వా । జుహూయాత్ । గవీధుకయవాగ్వేతి
గవీధుక-యవాగ్వ । వా । న । గ్రామ్యాన్ । ప్రశూన్ । హినన్తి । న । అరణ్యాన్ । అభోజతి ।
ఖటు । అపాః । అనాహుతిరిత్యనా-హుతిః । వై । జర్జిలాః । చ । గవీధుకాః । చ । జతి । అజర్జీరేతే
త్యజ-క్షీరేణ । జుహోతి । అగ్నేయీ । వై । ఏషా । యత్ । అజా । అహుత్యేత్యా-హుత్యా । ఏష
జుహోతి । న । గ్రామ్యాన్ । ప్రశూన్ । హినన్తి । న । అరణ్యాన్ । అశ్శీరసః । సువర్ణమితసువ-
గమ్ । లోకమ్ । యస్తః ॥ ౧౦ ॥ అజాయామ్ । ఘర్మమ్ । ప్రేతి । అసిజన్తి । సా । శోచన్తి ।
పర్ణమ్ । పరేతి । అజిహీత । నః । అర్యః । అభవత్ । తత్ । అర్యః । అర్హత్యమిత్యర్హ-త్యమ్ ।
అర్హపర్ణేత్యర్హ-పర్ణేన । జుహోతి । సయోనిత్యాయేతిసయోని-త్యాయ । ఉదజ్జేతిష్వన్న ।
జుహోతి । ఏషా । వై । రుద్రస్య । దిక్ । స్వాయామ్ । ఏవ । దిశి । రుద్రమ్ । నిరవదయతజతి
విః-అవదయతే । చరమాయామ్ । ఇష్టకాయామ్ । జుహోతి । అస్తతః । ఏవ । రుద్రమ్ ।
నిరవదయతజతినిః-అవదయతే । శ్రేధావిభక్తమితీశ్రేధా-విభక్తమ్ । జుహోతి । త్రయః ।
ఇమే । లోకాః । ఇమాన్ । ఏవ । లోకాన్ । సమావర్త్యనితీసమావత్-వీర్యాన్ । కరోతి ।
ఇయతి । అగ్రే । జుహోతి ॥ ౧౧ ॥ అథ । ఇయతి । అథ । ఇయతి । త్రయః । ఇమే । లోకాః ।
ఏభ్యః । ఏవ । ఏనమ్ । లోకేభ్యః । శమయతి । తిస్రః । ఉత్తరాఇత్యుత్-తరః । అహుతిరిత్యా-
హుతిః । జుహోతి । పట్ । సమితి । పర్వన్తి । పట్ । వై । ఋతవః । ఋతుభిరిత్యు-భిః ।
ఏన । ఏనమ్ । శమయతి । యత్ । అనుపరిక్రామమిత్యను-పరిక్రామమ్ । జుహూయాత్ ।

అన్తరవదారిణమిత్త్యన్తః-అవదారిణమ్ । రుద్రమ్ । కుర్వాత్ । అభోజితీ । ఖలు । అహః ।
 కస్యమ్ । వా । అహ । దిశి । రుద్రః । కస్యమ్ । వా । ఇతి । అనుపరిక్రామమిత్త్యను-
 పరిక్రామమ్ । ఏవ । హోతవ్యమ్ । అపరివర్గమిత్త్యపరి-వర్గమ్ । ఏవ । ఏనమ్ । శమయతి
 ॥౧౨॥ ఏతా । వై । దేవతా । సువర్ణాంతీసుహ-గ్మా । యా । ఉత్తమాంత్యుత్-తమా ।
 తా । యజమానమ్ । వాచయతి । తాభిః । ఏవ । ఏనమ్ । సువర్గమితిసుహ-గమ్ । లోకమ్
 గమయతి । యమ్ । ద్విష్టాత్ । తస్య । సజ్జరంతీనమ్-చరే । పశూనామ్ । నీతీ । అస్త్రిన్
 యః । ప్రథమః । పశుః । అభితిష్ఠతీత్యభి-తిష్ఠతి । సః । అర్తిమ్ । ఏతి । ఋచ్చతి ॥౧౩॥

॥ పశూనాయనోఽగ్రీహహోత్యపరివర్గమేవైసగ్గంశమయతిత్రిగ్గంశచ్చ ॥

అశ్వన్ । ఊర్ధ్వమ్ । ఇతి । పరీతి । సిజ్జతి । మార్గయతి । ఏవ । ఏనమ్ । అభోజితీ ।
 తచ్చయతి । ఏవ । సః । ఏనమ్ । తృప్తః । అక్షుధ్యన్ । అశోచన్ । అముష్మిన్ । లోకే । ఉపేతి ।
 తిష్ఠతే । తృప్యతి । ప్రజయేతిప్ర-జయా । పశుభిరితిపశు-భిః । యః । ఏవమ్ । వేద ।
 తామ్ । సః । ఇషమ్ । ఊర్ధ్వమ్ । ధత్త । మరుతః । సగ్గంరరాణాంతీనమ్-రరాణా । ఇతి ।
 అహ । అన్నమ్ । వై । ఊర్ధ్వ । అన్నమ్ । మరుతః । అన్నమ్ । ఏవ । అవేతి । రున్తే । అశ్వన్ ।
 తే । క్షుత్ । అముమ్ । తే । శుక్ ॥౧౪॥ ఋచ్చతు । యమ్ । ద్విష్టః । ఇతి । అహ । యమ్ ।
 ఏవ । దేవ్యే । తమ్ । అస్య । క్షుధా । చ । శుచా । చ । అర్చయతి । త్రిః । పరిషిజ్జన్తిపరి-
 సిజ్జన్ । పరీతి । ఏతి । త్రిపుదితిత్రి-పుత్ । వై । అగ్నిః । యావాన్ । ఏవ । అగ్నిః । తస్య ।
 శుచమ్ । శమయతి । త్రిః । పునః । పరీతి । ఏతి । షట్ । నమితి । వద్వన్తే । షట్ । వై ।
 ఋతవా । ఋతుభిరిత్యు-తు-భిః । ఏవ । అస్య । శుచమ్ । శమయతి । అపామ్ । వై । ఏతత్ ।
 పుష్పమ్ । యత్ । వేతనః । అపామ్ ॥౧౫॥ శరః । అపకా । వేతనశాఖయేతివేతు-

శాఖా యో చ । అవకాభిః । చ । వీతి । కర్షతి । ఆమః । వై । శాన్తాః । శాన్తాభిః । ఏవ । అస్య ।
 కుచమ్ । శమయతి । యః । వై । అగ్నిమ్ । చితమ్ । ప్రథమః । పశుః । అధిక్రామతీత్యధి-
 క్రామతి । ఈశ్వరః । వై । తమ్ । శుచా । ప్రదహతి । ప్ర-దహాః । ముఙ్గాశేన । వీతి । కర్షతి ।
 ఏషః । వై । పశూనామ్ । అనుపజీవనీయఇత్యనుప-జీవనీయః । న । వై । ఏషః । గ్రామ్యేషా-
 పశుషు । హితః । న । అరద్యేషు । తమ్ । ఏవ । శుచా । అర్చయతి । అష్టాభిః । వీతి । కర్షతి ।
 ॥౧౬॥ అష్టాక్షరేత్యష్టా-అక్షరా । గాయత్రీ । గాయత్రః । అగ్నిః । యావాన్ । ఏవ । అగ్నిః ।
 తస్య । కుచమ్ । శమయతి । పావకవతీభిరితిపావక-వతీభిః । అన్నమ్ । వై । పావకః ।
 అన్నేన । ఏవ । అస్య । కుచమ్ । శమయతి । మృత్యుః । వై । ఏషః । యత్ । అగ్నిః ।
 బ్రహ్మణః । ఏతత్ । రూపమ్ । యత్ । కృష్టాజినమితికృష్ట-అజినమ్ । కార్జీఇతి । ఉపాసహా-
 ఉపేతి । ముచ్చతే । బ్రహ్మణా । ఏవ । మృత్యోః । అన్తః । ధత్తే । అన్తః । మృత్యోః । ధత్తే ।
 అన్తః । అన్నాద్ధారిత్యన్న-అద్యోత్ । ఇతి । ఆహః । అన్యామ్ । ఉపముచ్చతఇత్యుప-
 ముచ్చతే । అన్యామ్ । న । అన్తః ॥౧౭॥ ఏవ । మృత్యోః । ధత్తే । అవేతి । అన్నాద్ధమిత్యన్న-
 అద్యమ్ । రున్తే । నమః । తే । హరసే । శోచిషే । ఇతి । ఆహ । నమస్కృత్యేతినమః-కృత్య । హి-
 వసీయాగ్ంసమ్ । ఉపచరన్తిత్యుప-చరన్తి । అన్యమ్ । తే । అస్మత్ । తపన్తు । హేతయః ।
 ఇతి । ఆహ । యమ్ । ఏవ । దేష్టి । తమ్ । అస్య । శుచా । అర్చయతి । పావకః । అస్మభ్యమిత్యస్మ-
 భ్యమ్ । శివః । భవ । ఇతి । ఆహ । అన్నమ్ । వై । పావకః । అన్నమ్ । ఏవ । అవేతి । రున్తే ।
 ద్వాభ్యామ్ । అధీతి । క్రామతి । ప్రతిష్ఠిత్యాఇతిప్రతి-స్థిత్యై । అపస్యవతీభ్యామిత్యపస్య-
 వతీభ్యామ్ । శాన్త్యై ॥౧౮॥ శుగ్లేతసోఽపామష్టాభిర్వికర్షతినాన్తరేకాన్తువత్సాతచ్ఛ ॥౧౯॥

కృష్టాజినస్య-సదే । వటి । ఇతి । వ్యాఘరయతీతివి-అఘరయతి । వత్సాన్య ।

అహుత్యత్య-హుత్య . యజ్ఞముఖమితియజ్ఞ-ముఖమ్ . ఏతి . రభతే . అక్షయా . వ్యాహరయ
 తీతివి-అహరయతి . తస్మాత్ . అక్షయా . పశవః . అజ్ఞాని . ప్రేతి . హరన్తి . ప్రతిష్ఠిత్యాజతి
 ప్రేతి-స్థిత్యై . యత్ . వషట్పూర్వాదితివషట్-కుర్యాత్ . యాతయామేతియాత-యామా .
 అస్య . వషట్పూర్వాదితివషట్-కారః . స్థాత్ . యత్ . న . వషట్పూర్వాదితివషట్-కుర్యాత్ .
 రక్షగీంసి . యజ్ఞమ్ . హన్యుః . వట్ . ఇతి . అహ . పరోక్షమితిపరః-అక్షమ్ . ఏవ . వషట్
 కరోతి . న . అస్య . యాతయామేతియాత-యామా . వషట్పూర్వాదితివషట్-కారః . భవతి .
 న . యజ్ఞమ్ . రక్షగీంసి . ఘ్నున్తి . హుతాదైతిహుత-అదః . వై . అన్యే . దేవాః ॥౧౯॥
 అహుతాదైత్యహుత-అదః . అన్యే . తాన్ . అగ్నిదిదిత్యగ్ని-చిత్ . ఏవ . ఉభయాన్ .
 ప్రీడాతి . యే . దేవాః . దేవాసామ్ . ఇతి . దధ్నా . మధుమిశ్రేణేతిమధు-మిశ్రేణ . అవేతి .
 ఉక్షతి . హుతాదైతిహుత-అదః . చ . ఏవ . దేవాన్ . అహుతాదైత్యహుత-అదః . చ .
 యజమానః . ప్రీడాతి . తే . యజమానమ్ . ప్రీణన్తి . దధ్నా . ఏవ . హుతాదైతిహుత-
 అదః . ప్రీడాతి . మధుషా . అహుతాదైత్యహుత-అదః . గ్రామ్యమ్ . వై . ఏతత్ .
 అన్నమ్ . యత్ . దధి . అరణ్యమ్ . మధు . యత్ . దధ్నా . మధుమిశ్రేణేతిమధు-మిశ్రేణ .
 అవోక్షతిత్యవ-ఉక్షతి . ఉభయస్య . అవరుద్ధాదైత్యవ-రుద్ధ్యై . గ్రుముష్టిన్ . అవేతి . ఉక్షతి .
 ప్రాజాపత్యైతిప్రాజా-పత్యః ॥౨౦॥వై . గ్రుముష్టిః . సయోనిత్యాయేతిసయోని-త్యాయ .
 ద్వాభ్యామ్ . ప్రతిష్ఠిత్యాజతిప్రేతి-స్థిత్యై . అనుపరిచారమిత్యను-పరిచారమ్ . అవేతి . ఉక్షతి .
 అపరిపర్గమిత్యపరి-పర్గమ్ . ఏవ . ఏనాన్ . ప్రీడాతి . వీతి . వై . ఏషః . ప్రాచైరితిప్ర-
 అగైః . ప్రజయేతిప్ర-జయో . పశుభిరితిపశు-భిః . ఋగ్యతే . యః . అగ్నిమ్ . చిన్వన్తి .
 అర్ధిత్రామతీత్యర్ధి-త్రామతి . ప్రాణదాదైతిప్రాణ-దాః . అపానదాదైత్యపాన-దాః . ఇతి .

అహః । ప్రాదానితీప్ర-అనాన్ । ఏవ । అత్మన్ । ధత్తే । పర్వదానితీప్ర-రాః । పరివోదానితీ-
 పరివః-రాః । ఇతి । అహః । ప్రజేతీప్ర-జా । వై । వర్షః । పతమః । పరివః । ప్రజామితీప్ర-
 జామ్ । ఏవ । పశున్ । అత్మన్ । ధత్తే । ఇష్టః । వృత్రమ్ । అహన్ । తమ్ । వృత్రః ॥ ౨౦ ॥
 హతః । షోడశభిరితిషోడశ-భిః । భోగైః । అసినాత్ । సః । ఏతామ్ । అగ్నియే । అనీకవత్ర
 ఇత్యనీక-వత్రే । అహుతిమిత్యా-హుతిమ్ । అపశ్యత్ । తామ్ । అజహోత్ । తస్య । అగ్నిః ।
 అనీకవానిత్యనీక-వాన్ । స్వేన । భాగధేయేనేతిభాగ-ధేయేన । ప్రీతః । షోడశభిరితిషోడశ-
 ధా । వృత్రస్య । భోగాన్ । అపీతి । అదహత్ । వైశ్వకర్మణేనేతివైశ్వ-కర్మణేన । ప్రాప్యనః ।
 నిరితి । అముచ్యత । యత్ । అగ్నియే । అనీకవత్రఇత్యనీక-వత్రే । అహుతిమిత్యా-హుతిమ్ ।
 జహౌతి । అగ్నిః । ఏవ । అస్య । అనీకవానిత్యనీక-వాన్ । స్వేన । భాగధేయేనేతిభాగ-
 ధేయేన । ప్రీతః । ప్రాప్మానమ్ । అపీతి । దహతి । వైశ్వకర్మణేనేతివైశ్వ-కర్మణేన । ప్రాప్యనః ।
 నిరితి । ముచ్యతే । యమ్ । కామయేత । చిరమ్ । ప్రాప్యనః ॥ ౨౧ ॥ నిరితి । ముచ్యేత । ఇతి ।
 ఏకైకమిత్యేకమ్-ఏకమ్ । తస్య । జహూయాత్ । చిరమ్ । ఏవ । ప్రాప్యనః । నిరితి । ముచ్యతే ।
 యమ్ । కామయేత । తాజక్ । ప్రాప్యనః । నిరితి । ముచ్యేత । ఇతి । సర్వాణి । తస్య ।
 అనుద్రుత్యేత్యను-ద్రుత్య । జహూయాత్ । తాజక్ । ఏవ । ప్రాప్యనః । నిరితి । ముచ్యతే ।
 అథోఇతి । ఖలు । నానా । ఏవ । సూక్తాభ్యామితిసు-ఉక్తాభ్యామ్ । జహౌతి । నానా ।
 ఏవ । సూక్తయోరితిసు-ఉక్తయోః । వీర్యమ్ । దధాతి । అథోఇతి । ప్రతిష్ఠిత్యాఇతిప్రతి-
 ష్ఠిత్యై ॥ ౨౩ ॥ దేవాః ప్రాజాపత్యోవృత్రశ్చిరమృష్యనశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨౪ ॥

ఉదితి । ఏనమ్ । ఉత్తరామిత్యుత్-తరామ్ । నయ । ఇతి । సమిధఇతినమ్-ఇధః ।
 ఏతి । దధాతి । యథా । జనమ్ । యతే । అవసమ్ । కరోతి । తాదృక్ । ఏవ । తత్ । తిషు ।

ఏతి. దధాతి. త్రివృదితి-వృత్. వై. అగ్ని. యావాన్. ఏవ. అగ్ని. తస్మై. భాగదేయమితి
భాగ-దేయమ్. కరోతి. జెదుమ్మరీ. భవన్తి. ఉర్క్. వై. ఉదుమ్మరీ. ఉర్క్. ఏవ.
అస్మై. అపీతి. దధాతి. ఉదితి. ఉ. త్వా. విశ్వే. దేవా. ఇతి. అహ. ప్రాణాంతిప్ర-
తనా. వై. విశ్వే. దేవా. ప్రాణైరితిప్ర-అస్మై. ॥౨౪॥ ఏవ. ఏనమ్. ఉదితి. యచ్చతే.
అగ్నే. భవన్తి. చిత్తిచిత్తిచిత్తి-భిః. ఇతి. అహ. యస్మై. ఏవ. ఏనమ్. చిత్తాయ. ఉద్యచ్ఛ
ఇత్యుక్-యచ్చతే. తేన. ఏవ. ఏనమ్. సమితి. అర్చయతి. పశ్య. దిశః. దైవీ. యజ్ఞమ్.
అవన్తు. దేవీ. ఇతి. అహ. దిశః. హి. ఏష. అన్వీతి. ప్రచ్యవతంతిప్ర-చ్యవతే.
అపీతి. అమతిమ్. దుర్మతిమితిదు-మతిమ్. బాధమానా. ఇతి. అహ. రక్షసామ్.
అపహత్యాఇత్యప-హత్యై. రాయః. పోషే. యజ్ఞపతిమితియజ్ఞ-పతిమ్. ఆభవన్తిరిత్యా-
భవన్తి. ఇతి. అహ. ప్రశవః. వై. రాయః. పోషే. ॥౨౫॥ ప్రశూన్. ఏవ. అవేతి. రున్తే.
ప్రసీరితిషట్-భిః. హరతిషట్. వై. ఋతవః. ఋతుభిరిత్యతు-భిః. ఏవ. ఏనమ్.
హరతి. ద్వేషతి. పరిగృహ్యవతీఇతిపరిగృహ్య-వతీ. భవతః. రక్షసామ్. అపహత్యా
ఇత్యప-హత్యై. సూర్యరశ్మిరితిసూర్య-రశ్మిః. హరికేశఇతిహరి-కేశః. పురస్తాత్. ఇతి.
అహ. ప్రసూత్యాఇతిప్ర-సూత్యై. తతః. ప్రావకాః. ఆశిషిత్యా-శిషః. నః. జుషన్తామ్.
ఇతి. అహ. అన్నమ్. వై. ప్రావకః. అన్నమ్. ఏవ. అవేతి. రున్తే. దేవాసురాంతిదేవ-
అసురాః. సంయత్యాఇతిసమ్-యత్యాః. ఆసన్న్. తే. దేవాః. ఏతత్. అప్రతిరథమిత్వప్రతి-
రథమ్. అపశ్యన్. తేన. వై. తే. అప్రతి. ॥౨౬॥ అసురాన్. అజయన్. తత్. అప్రతిరథస్యేష
ప్రతి-రథస్య. అప్రతిరథత్వమిత్వప్రతిరథ-త్వమ్. యత్. అప్రతిరథమిత్వప్రతి-రథమ్.
ద్వితీయః. హేతా. అన్వాహేత్యను-అహ. అప్రతి. ఏవ. తేన. యజమాన. త్రాశ్వవాన్.

జయతి । అథోఽతి । అసభిజితమిత్యసభి-జితమ్ । ఏవ । అభీతి । జయతి । దశర్శమితీదశ-
 యుచమ్ । భవతి । దశాక్షరేతిదశ-అక్షరా । ఏరాడితీవి-రాట్ । ఏరాజేతీవి-రాజా । ఇమో ।
 లోకా । విధృతావితివి-ధృతౌ । అనయో । లోకయో । విధృత్యాఇతివి-ధృత్యై । అథోఽతి ।
 దశాక్షరేతిదశ-అక్షరా । ఏరాడితీవి-రాట్ । అస్మిమ్ । ఏరాడితీవి-రాట్ । ఏరాజేతీవి-రాజా
 ఏవ । అన్నాద్యైత్యన్న-అద్యే । ప్రతీతి । తిష్ఠతి । అసత్ । ఇవ । వై । అస్తరిక్షమ్ । అస్తరిక్షమ్
 ఇవ । అగ్నిద్రమిత్యాగ్ని-ఇద్రమ్ । అగ్నిద్రమిత్యాగ్ని-ఇద్రే ॥ ౨౭ ॥ అశ్వానమ్ । నీతి । దధాతి
 సత్వాయేతిసత్-త్వాయ । ద్వాభ్యామ్ । ప్రతిష్ఠిత్యాఇతిప్రతి-స్థిత్యై । ఏమానైతివి-మానః
 ఏషః । దివః । మధ్యే । అస్తే । ఇతి । అహ । ఏతి । ఏవ । ఏతయా । మిమీశే । మధ్యే । దివః ।
 నిహితైతిని-హితః । పృక్షిః । అశ్వా । ఇతి । అహ । అస్మిమ్ । వై । పృశ్తే । అస్మిమ్ । ఏవ ।
 అవేతి । రున్తే । చతస్పభిరితిచతస్ప-భిః । ఏతి । పుచ్చాత్ । ఏతి । చత్వారి । ఛన్దాగ్ంసి ।
 ఛన్దోభిరితిఛన్దః-భిః । ఏవ । ఇన్దమ్ । విశ్వాః । అవీవృధన్న్ । ఇతి । అహ । వృద్ధిమ్ । ఏవ ।
 ఉపావర్తతైత్యుప-అవర్తతే । వాజానామ్ । సత్పతిమితిసత్-పతిమ్ । పతిమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఇతి ।
 అహ । అస్మిమ్ । వై । వాజః । అస్మిమ్ । ఏవ । అవేతి । రున్తే । సుమ్నూహారితిసుమ్నూ-హూః ।
 యజ్ఞః । దేవాన్ । ఏతి । చ । వక్షత్ । ఇతి । అహ । ప్రజేతిప్ర-జా । వై । ప్రశవః । సుమ్నూమ్ ।
 ప్రజామితిప్ర-జామ్ । ఏవ । ప్రశూన్ । అత్యన్ । ధత్తే । యక్షత్ । అగ్నిః । దేవః । దేవాన్ । ఏతి ।
 చ । వక్షత్ । ఇతి । అహ । స్వగాకృత్యాఇతిస్వగా-కృత్యై । వాఙస్య । మా । ప్రసవేనేతిప్ర-
 సవేన । ఉద్గాభేదేత్యుత్-గ్రాభేద । ఉదితి । అగ్రభీత్ । ఇతి । అహ । అసౌ । వై । అదిత్యః ।
 ఉద్యున్యైత్యుత్-యన్న్ । ఉద్గాభత్యుత్-గ్రాభః । ఏషః । నిమ్రోచన్నితీని-మ్రోచన్న్ । నిగ్రాభ
 ఇతిని-గ్రాభః । బ్రహ్మణా । ఏవ । అత్మానమ్ । ఉద్భవ్యతీత్యుత్-గృహ్యతీ । బ్రహ్మణా ।

ప్రాత్యుద్యమః । దీతః । గృహ్యతి ॥ ౨౯ ॥ ప్రాత్యుద్యోదోఽప్రత్యాగ్నోదేవతీదేవతకరః ॥

ప్రాదీమ్ । అన్వితః । ప్రదిక్మమితప్ర-రికీమ్ । ప్రేతః । ఇహి । విద్యాన్ । ఇతి । అహః ।
 దేవలోకమితదేవ-లోకమ్ । ఏవ । ఏతయా । ఉపావర్తతతత్కృప-అవర్తతే । క్రమధ్యమ్ ।
 అగ్నిసా । నాకీమ్ । ఇతి । అహః । ఇమాన్ । ఏవ । ఏతయా । లోకాన్ । క్రమతే । పృథివ్యా ।
 అహమ్ । ఉదితః । అవర్తతమ్ । ఏతి । అరుహమ్ । ఇతి । అహః । ఇమాన్ । ఏవ । ఏతయా ।
 లోకాన్ । సుమాలోపాతీతసమ్-అలోపాతి । సుమా । యన్తః । స । అపేతః । క్షుణ్ణే । ఇతి । అహః ।
 సువర్గమితసుమా-గమ్ । ఏవ । ఏతయా । లోకమ్ । ఏతి । అగ్నే । ప్రేతః । ఇహి ॥ ౩౦ ॥
 ప్రథమః । దేవయతామితదేవ-యతామ్ । ఇతి । అహః । ఉభయేషు । ఏవ । ఏతయా ।
 దేవయనుష్యేష్యితదేవ-యనుష్యేషు । వక్షా । దధాతి । పృథివీరితపృథ-భిః । అధీతః ।
 క్రామతి । పాక్ష్యః । యజ్ఞః । యావాన్ । ఏవ । యజ్ఞః । తేన । సహ । సువర్గమితసుమా-
 గమ్ । లోకమ్ । ఏతి । నక్ష్త్రేషాన్ । ఇతి । పురోసువాక్యామితపురః-అనువాక్యామ్ । అన్వితః ।
 అహః । ప్రత్యే । అగ్నే । సహస్రాక్షేతీసహస్ర-అక్ష । ఇతి । అహః । సాహస్రః । ప్రజాపతిరితి
 ప్రజా-పతిః । ప్రజాపతేరితిప్రజా-పతేః । ఆప్యై । తస్మై । తే । విధేమ । వాతాయ । స్వాహా ।
 ఇతి । అహః । అన్నీమ్ । వై । వాజః । అన్నీమ్ । ఏవ । అవేతి ॥ ౩౧ ॥ రున్తే । దధ్నుః । పూర్ణమ్ ।
 జిదుమ్బరీమ్ । స్వయమాత్మజ్ఞాయామితీస్వయమ్-అత్మజ్ఞాయామ్ । జహ్నోతి । ఉర్కః । వై
 దధి । ఉర్కః । ఉదుమ్బరః । అసౌ । స్వయమాత్మజ్ఞేతీస్వయమ్-అత్మజ్ఞా । అముష్యామ్ ।
 ఏవ । ఉర్కమ్ । దధాతి । తస్మాత్ । అముతః । అర్వాచీమ్ । ఉర్కమ్ । ఉపేతి । తేవామ । త్రిస్ఫులి
 రితీతిస్ఫ-భిః । సాదయతి । త్రివృదితీత్రి-వృత్ । వై । అగ్నిః । యావాన్ । ఏవ । అగ్నిః ।
 తమ్ । ప్రతిష్ఠామితీప్రతి-స్థామ్ । గమయతి । ప్రేర్థతిప్ర-అర్థః । అగ్నే । దీదిహి । ఘోషః ।

నః । ఇతి । జెదుమ్మరిమ్ । ఏతి । దధాతి । ఏషా । వై । సూర్యీ । కర్ణకావతీతికర్ణక-వతీ ।
 ఏతయా । వా । స్తు ॥ ౩౨ ॥ వై । దేవా । అసురాణామ్ । శతశతహనితశత-శతహన్ । తృగ్ంపాన్తి
 యత్ । ఏతయా । సమిధమితిసమ్-ఇధమ్ । అదధాతీత్యా-దధాతి । వక్త్రమ్ । ఏవ । ఏతత్ ।
 శతస్మిమితిశత-స్మిమ్ । యజమానః । బ్రాతృవ్యాయ । ప్రేతి । పారతి । స్మృత్యై । అభమ్మటార్ద
 మిశ్యచమ్మట్-కారమ్ । విధేమ । తే । పరమే । జన్మన్తే । అగ్నే । ఇతి । వైకల్యతీమ్ । ఏతి ।
 దధాతి । ఛా । ఏవ । అవేతి । రున్తే । తామ్ । సవితుః । పరేణ్యుః । చిత్రామ్ । ఇతి । శమీమయ్యా
 మితిశమీ-మయీమ్ । శాన్త్యై । అగ్నిః । వా । వా । వై । అగ్నిచితమిత్యగ్ని-చితమ్ । దుహే
 అగ్నిచిదిత్యగ్ని-చిత్ । వా । అగ్నిమ్ । దుహే । తామ్ ॥ ౩౩ ॥ సవితుః । పరేణ్యుః । చిత్రామ్
 ఇతి । ఆహ । ఏషః । వై । అగ్నేః । దోహః । తమ్ । అస్య । కణ్వః । ఏవ । క్రాయసః । అవేత్ ।
 తేన । వా । స్తు । ఏనమ్ । సః । దుహే । యత్ । ఏతయా । సమిధమితిసమ్-ఇధమ్ । అదధా
 తీత్యా-దధాతి । అగ్నిచిదిత్యగ్ని-చిత్ । ఏవ । తత్ । అగ్నిమ్ । దుహే । సప్త । తే । అగ్నే ।
 సమిధఇతిసమ్-ఇధః । సప్త । జిహ్వః । ఇతి । ఆహ । సప్త । ఏవ । అస్య । సాప్తాని । ప్రీజాతి ।
 పూర్ణయా । జుహోతి । పూర్ణః । ఇవ । హి । ప్రజాపతిరితిప్రజా-పతిః । ప్రజాపతేరితిప్రజా-
 పతేః ॥ ౩౪ ॥ ఆప్త్యై । న్యూనయేతిని-ఊనయా । జుహోతి । న్యూనాదితిని-ఊనాత్ । హి ।
 ప్రజాపతిరితిప్రజా-పతిః । ప్రజాఇతిప్ర-జాః । అస్యజత । ప్రజానామితిప్ర-జానామ్ । సృష్ట్యై
 అగ్నిః । దేవేభ్యః । నిలాయత । సః । దిశః । అను । ప్రేతి । అవిశత్ । జుహ్వత్ । మనసా ।
 దిశః । ధ్యాయేత్ । దిగ్మిఇతిదిక్-భ్యః । ఏవ । ఏనమ్ । అవేతి । రున్తే । దధా । పురస్తాత్ ।
 జుహోతి । అశ్వేన । ఉపరిష్ఠాత్ । తేజః । చ । ఏవ । అస్మై । ఇన్ద్రియమ్ । చ । సమీచీఇతి ।
 దధాతి । ద్వాదశకపాలఇతిద్వాదశ-కపాలః । వైశ్వానరః । భవతి । ద్వాదశ । మూసా ।

సంవత్సరము-వత్సరము : సంవత్సరము-వత్సరము : అగ్ని : వైశ్వానరము : సౌజాతీ
 స-అక్షాత్ ॥౩౫॥ ఏవ : వైశ్వానరము : అవేతి : రున్తే : యత్ : ప్రయాజానూయాజానిత
 ప్రయాజ-అనూయాజాన్ : కుర్యాత్ : వికస్తిరితివి-కస్తి సా : యజ్ఞస్య : దర్విహోమమితి
 దర్వి-హోమమ్ : కరోతి : యజ్ఞస్య : ప్రతిష్ఠిత్యాఇతిప్రతి-స్థిత్యై : రాప్తమ్ : వై : వైశ్వానరము :
 విత్ : మరుతః : వైశ్వానరము : హుత్వా : మారుతాన్ : జుహోతి : రాప్తమ్ : ఏవ : విశమ్ :
 అన్వీతి : ధర్మాతి : ఉన్యై : వైశ్వానరస్య : ఏతి : శ్రావయతి : ఉపాగ్ంశ్చిత్త్యుప-అగ్ంశు :
 మారుతాన్ : జుహోతి : తస్మాత్ : రాప్తమ్ : విశమ్ : అతీతి : వదతి : మారుతా : భవన్తి :
 మరుతః : వై : దేవానామ్ : విశః : దేవవిశేనీదేవ-విశేన : ఏవ : అస్మై : మనుష్యవిశమితి
 మనుష్య-విశమ్ : అవేతి : రున్తే : సప్త : భవన్తి : సప్తగణాఇతిసప్త-గణాః : వై : మరుతః :
 గణకఇతిగణ-కః : ఏవ : విశమ్ : అవేతి : రున్తే : గణేన : గణమ్ : అనుద్రుత్యేత్యను-
 ద్రుత్య : జుహోతి : విశమ్ : ఏవ : అస్మై : అనువర్తనమిత్యను-వర్తనమ్ : కరోతి ॥౩౬॥

అగ్నేప్రేహ్యవస్మదుహేతామ్రుజాపతేన్సాక్షాన్మనుష్యవిశమేకవిగ్ంశతిశ్చ ॥౩౭॥

వసోః : ధారామ్ : జుహోతి : వసోః : మే : ధారా : అసత్ : ఇతి : వై : ఏషా :
 హూయతే : పుతస్య : వై : ఏనమ్ : ఏషా : ధారా : అముష్మిన్ : లోకే : పిన్వమానా :
 ఉపేతి : తిష్ఠతే : అజ్యేన : జుహోతి : తేజః : వై : అజ్యమ్ : తేజః : వసోః : ధారా : తేజసా :
 ఏవ : అస్మై : తేజః : అవేతి : రున్తే : అథోఇతి : కామూః : వై : వసోః : ధారా : కామాన్ : ఏవ :
 అవేతి : రున్తే : యమ్ : కామయేత : ప్రాణానితిప్ర-అనాన్ : అస్య : అన్నాద్యమిత్యన్న-అద్యమ్
 వీతి ॥౩౮॥ ధిన్తామ్ : ఇతి : విగ్రాహమితివి-గ్రాహమ్ : తస్య : జుహూయాత్ : ప్రాణానితి
 ప్ర-అనాన్ : ఏవ : అస్య : అన్నాద్యమిత్యన్న-అద్యమ్ : వీతి : ధిన్తీ : యమ్ : కామయేత :

ప్రాణానితీప్ర-అనాన్ అస్య । అన్నాద్యమిత్యన్న-అద్యమ్ । సమితి । తద్వయాన్తి ఇతి ।
 సంతతామితిసమ్-తతామ్ । తస్య । జహూయాత్ । ప్రాణానితీప్ర-అనాన్ ఏవ । అన్య ।
 అన్నాద్యమిత్యన్న-అద్యమ్ । సమితి । తనోతి । ద్వారక । ద్వారకాని । జహోతి । ద్వారక ।
 మాసాః । సంవత్సరఇతిసమ్-వత్సరః । సంవత్సరేతిసమ్-వత్సరేత । ఏవ । అన్య ।
 అన్నమ్ । అవేతి । రున్తే । అన్నమ్ । చ । మే । అన్నేత్ । చ । మే । ఇతి । ఆహ । ఏతత్ । వై ॥౩౯॥
 అన్నస్య । రూపమ్ । రూపేణ । ఏవ । అన్నమ్ । అవేతి । రున్తే । అగ్నిః । చ । మే । ఇతి । చ ।
 మే । ఇతి । ఆహ । ఏషా । వై । అన్నస్య । యోనిః । సయోనితీస-యోని । ఏవ । అన్నమ్ । అవేతి ।
 రున్తే । అర్చేన్యాదీత్యర్చ-ఇన్యాదీ । జహోతి । దేవతాః । ఏవ । అవేతి । రున్తే । యత్ । సోహాన్తి
 అర్చమ్ । ఇప్తః । ప్రతీతి । తస్మాత్ । ఇప్తః । దేవతానామ్ । భూయష్పదాక్షమణిభూయష్ఠ
 ఛాక్-తమః । ఇప్తమ్ । ఉత్తరమిత్యత్-తరమ్ । ఆహ । ఇప్తయమ్ । ఏవ । అగ్నిర్హ
 ఉపరిష్ఠాత్ । దధాతి । యజ్ఞాయుధానీతియజ్ఞ-అయుధాని । జహోతి । యజ్ఞః ॥౪౦॥ వై ।
 యజ్ఞాయుధానీతియజ్ఞ-అయుధాని । యజ్ఞమ్ । ఏవ । అవేతి । రున్తే । అర్చోతి । ఏతత్ ।
 వై । యజ్ఞస్య । రూపమ్ । రూపేణ । ఏవ । యజ్ఞమ్ । అవేతి । రున్తే । అపర్వదంత్యద-ద్యుః ।
 చ । మే । స్వగ్రాకారఇతిస్వగ్రా-కారః । చ । మే । ఇతి । ఆహ । స్వగ్రాకృత్యాఽపిస్వగ్రా-కృత్యై ।
 అగ్నిః । చ । మే । ఘర్మ । చ । మే । ఇతి । ఆహ । ఏతత్ । వై । బ్రహ్మవర్చసస్యేతిబ్రహ్మ-వర్చసస్య
 రూపమ్ । రూపేణ । ఏవ । బ్రహ్మవర్చసమితిబ్రహ్మ-వర్చసమ్ । అవేతి । రున్తే । యత్ ।
 చ । మే । సామ । చ । మే । ఇతి । ఆహ ॥౪౦॥ ఏతత్ । వై । ధన్వసామ్ । రూపమ్ । రూపేణ ।
 ఏవ । ధన్వాగేసి । అవేతి । రున్తే । గర్భాః । చ । మే । వధ్వాః । చ । మే । ఇతి । ఆహ । ఏతత్ ।
 వై । పశూనామ్ । రూపమ్ । రూపేణ । ఏవ । పశూన్ । అవేతి । రున్తే । తల్పాన్ । జహోతి ।

అభ్యుదయః । భక్తిః । యుగయుగములనుండియుగములకు-అయ్యుతి । అభ్యుదయః । మిథున-తారము । ఉత్తరాపథి-ఉత్తరా-పథి । భువనః । అధిష్ఠానాత్మక-అధిష్ఠాన-పతి ।
 ధ । మే । తిస్ర । ధ । మే । ఇతి । అథా । దేవభువనములనుండి-భువనము । వై । ఏతే । ధ ।
 తిస్ర । ధ ॥ ౪౦ ॥ మునుష్యభువనములనుండి-భువనము । రుద్రా । ధ । అధిష్ఠాన-పతి ।
 మిథున-భువనము । ధ । ఏవ । మునుష్యభువనములనుండి-భువనము । ధ । అవేతే । రుద్రా ।
 ఏతే । త్రయోద్విగంకత-త్రిగంకత-త్రిగంకత । అథా । త్రయోద్విగంకత-త్రిగంకత-
 త్రిగంకత । వై । దేవతాః । దేవతాః । ఏవ । అవేతే । రుద్రా । ఏతే । అష్టాదశాద్విగంకత-అష్టాదశ-
 వత్తాద్విగంకత । అథా । అష్టాదశాద్విగంకత-అష్టాదశాద్విగంకత-అష్టాదశ-
 తాదశాః । పతవః । అగ్రా । ఏవ । అష్టాదశాద్విగంకత-అవేతే । రుద్రా । వాహ । ధ । ప్రసవ-పాప-
 సవ । ధ । ఇతి । ద్వాదశాద్విగంకత-ద్వాదశాద్విగంకత-ద్వాదశాద్విగంకత-
 సంవత్సరము-వత్సరే । ఏవ । ప్రతి । తిస్ర ॥ ౪౧ ॥ విదైయజ్ఞసామ-దమ-అగ్రా-
 తిస్ర-త్రికా-పతవ-కచ్చ ॥ ౪౨ ॥

అగ్రా । దేవేభ్యః । అపేతే । అగ్రా-పతవః । భాగ-భేద-మితి-భాగ-భేద-మితి-పతవ-
 తమ్ । దేవాః । అబ్రువన్ । అపేతే । సః । ఏతే । పర్వ-పావ-సః । వహ । ఇతి ।
 సః । అబ్రువన్ । పరమ్ । పర్వ-మహమ్ । ఏవ । వాజ-ప్రసవీయ-మితి-వాజ-ప్రసవీయ-
 జాహ-పర్వ । ఇతి । తస్మాత్ । అగ్రా-పతవః । వాజ-ప్రసవీయ-మితి-వాజ-ప్రసవీయ-
 యత్ । వాజ-ప్రసవీయ-మితి-వాజ-ప్రసవీయ-మితి-వాజ-ప్రసవీయ-మితి-వాజ-ప్రసవీయ-
 నేతి-భాగ-భేద-సమితి । అగ్ర-పతవః । అథ-ఇతి । అధిష్ఠాన-పతి-పతి । ఏవ । అగ్ర-
 సః । రుద్ర-కర్మ-రతు-క-భిః । అథ-పతవః । సవ । గ్రా-పతవః । ఉప-పతవః । పర్వ ॥ ౪౩ ॥

జుచోతి | న | మో | ఏతేషామ్ | అన్యథా | అహంతిరిత్యా-హుతిః | అవకల్పితఇత్యవ-కల్పతే || ౪౬ || ఉపధయన్తుప్రాభిదితోఽన్యథాదేవ || ౮ ||

సువర్గాయేతిసువః-గాయ | వై | లోకాయ | దేవరథఇతిదేవ-రథః | యుజ్యతే | యత్రాక్షాతాయేతియత్ర-అక్షాతాయ | మనుష్యరథఇతిమనుష్య-రథః | ఏషః | ఖలు | వై | దేవరథఇతిదేవ-రథః | యత్ | అగ్నిః | అగ్నిమ్ | యునక్తి | శవసా | పుత్రేన | ఇతి | అహ | యునక్తి | ఏవ | ఏనమ్ | నః | ఏనమ్ | యుక్తః | సువర్గమితిసువః-గమ్ | లోకమ్ | అభీతి | వహతి | యత్ | సర్వాభిః | ప్రాభిరితిప్రా-భిః | యుజ్వాత్ | యుక్తః | అన్య | అగ్నిః | ప్రయ్యతఇతిప్ర-య్యతః | స్తోత్ | అప్రిష్టితాఇత్యప్రి-ష్టితాః | అహతయఇత్యా-హతయః | స్యుః | అప్రిష్టితాఇత్యప్రి-ష్టితాః | స్తోమాః | అప్రిష్టితానీత్యప్రి-ష్టితాన్ | ఉక్తాన్ | తిస్యభిరితితిస్య-భిః | ప్రాతస్తువనఇతిప్రాతః-సవనే | అభీతి | మృశతి | త్రివృదితి | త్రి-వృత్ || ౪౭ || వై | అగ్నిః | యావాన్ | ఏవ | అగ్నిః | తమ్ | యునక్తి | యథా | అసేనీ | యుక్తే | ఆధీయతఇత్యా-ధీయతే | ఏవమ్ | ఏవ | తత్ | ప్రతీతి | అహతయఇత్యా-హతయః | తిష్ఠన్తి | ప్రతీతి | స్తోమాః | ప్రతీతి | ఉక్తాన్ | యజ్జాయజ్జయన్య | స్తోత్రే | ద్వాభ్యామ్ | అభీతి | మృశతి | ఏతావాన్ | వై | యజ్ఞః | యావాన్ | అగ్నిష్టోమఇత్యగ్ని-స్తోమః | భూమా | తు | వై | అన్య | అతః | ఉర్ధ్వః | క్రియతే | యావాన్ | ఏవ | యజ్ఞః | తమ్ | అస్తతః | అన్వారోహతీత్యను-ఆరోహతి | ద్వాభ్యామ్ | ప్రతిష్ఠితాఇతిప్రి-ష్టిత్యై | ఏకయా | అప్రస్తుత మిత్యవ-స్తుతమ్ | భవతి | అథ || ౪౮ || అభీతి | మృశతి | ఉపేతి | ఏనమ్ | ఉత్తరఇత్యుత్-తరః | యజ్ఞః | నమతి | అథోఇతి | సస్త్యాఇతినమ్-తత్యై | ప్రేతి | వై | ఏషః | అస్మాత్ | లోకాత్ | దృపతే | యః | అగ్నిమ్ | చిస్తుతే | న | వై | ఏతస్య | అనిష్ఠతే | అహంతిరిత్యా-

హుతిః । అవేతి । కల్పతే । యమ్ । వై । ఏషః । అనిష్టతే । అహంతిమిత్యా-హంతిమ్ ।
 జహోతి । ప్రవతి । వై । సా । తామ్ । ప్రవన్తిమ్ । యజ్ఞః । అను । పరేతి । భవతి । యజ్ఞమ్ ।
 యజమానః । యత్ । పునశ్చితిమితిపునః-చితిమ్ । చిస్తుతే । అహంతిమిత్యా-హంతిమామ్ ।
 ప్రతిష్ఠిత్వాఇతిప్రతి-స్థిత్యై । ప్రతీతి । అహతయజ్ఞా-హతయః । తిష్ఠన్తి ॥౫౯॥ న ।
 యజ్ఞః పునరాభవతీతిపరా-భవతి । న । యజమానః । అగ్నిః । తపేతి । దధాతి । అగ్నిర్దధే
 త్యస్తా-అక్షరా । గ్రాయత్రీ । గ్రాయత్రేణ । ఏవ । ఏనమ్ । చన్యసా । చిస్తుతే । యత్ । ఏతాదశ ।
 త్రైష్టుభేన । యత్ । ద్వాదశ । జాగతేన । చన్యోర్చిరితిచన్య-చిః । ఏవ । ఏనమ్ । చిస్తుతే ।
 నపాత్యః । వై । నామ్ । ఏషః । అగ్నిః । యత్ । పునశ్చితిమితిపునః-చితిః । యః । ఏనమ్ ।
 చిర్వాన్ । పునశ్చితిమితిపునః-చితిమ్ । చిస్తుతే । ఏతి । శృతీయోత్ । పురుషోత్ । అన్నీమ్ ।
 అత్తి । యథా । వై । పునరాధేయజ్ఞాపునః-అధేయః । ఏనమ్ । పునశ్చితిమితిపునః-చితిః ।
 యః । అగ్న్యాధేయేనేత్యగ్ని-అధేయేన । న ॥౬౦॥ ఋధ్వోతి । సః । పునరాధేయమితిపునః-
 అధేయమ్ । ఏతి । ధత్తే । యః । అగ్నిమ్ । చిత్వా । న । ఋధ్వోతి । సః । పునశ్చితిమితిపునః-
 చితిమ్ । చిస్తుతే । యత్ । పునశ్చితిమితిపునః-చితిమ్ । చిస్తుతే । ఋద్వ్యై । అధోఇతి ।
 ఖలు । ఆహుః । న । చేతవ్యా । ఇతి । రుద్రః । వై । ఏషః । యత్ । అగ్నిః । యథా । వ్యాఘ్రమ్ ।
 సుప్తమ్ । బోధయతి । తాదృక్ । ఏవ । తత్ । అధోఇతి । ఖలు । ఆహుః । చేతవ్యా । ఇతి ।
 యథా । వసీయాగ్ంసమ్ । భాగధేయేనేతిభాగ-ధేయేన । బోధయతి । తాదృక్ । ఏవ । తత్ ।
 మనుః । అగ్నిమ్ । అచిస్తుత । తేన । న । అర్హోత్ । సః । ఏతామ్ । పునశ్చితిమితిపునః-
 చితిమ్ । అపశ్యత్ । తామ్ । అచిస్తుత । తయా । వై । సః । అర్హోత్ । యత్ । పునశ్చితిమితి
 పునః-చితిమ్ । చిస్తుతే । ఋద్వ్యై ॥౬౧॥

॥ త్రివ్యవర్తనప్రవృత్త్యాదేయేనాచీనుతనప్రవర్తన ॥౧౦౦॥

చక్రశ్చిత్రమితీపః-చిత్రమ్ । చిన్మిత । పశుకామితీపశు-కామః । పశుః । వై ।
 చక్రాగోని । పశుమానితీపశు-మాన్ । ఏవ । భవతి । శ్వేనచిత్రమితీశ్వేన-చిత్రమ్ । చిన్మిత ।
 సువర్గకామితీసువర్గ-కామః । శ్వేనః । వై । వయసామ్ । పతిష్ఠా । శ్వేనః । ఏవ । భూత్వా ।
 సువర్గమితీసుమా-గమ్ । లోకమ్ । పతతి । క్షుద్రితమితీక్షుద్ర-చిత్రమ్ । చిన్మిత । యః ।
 కామయేత । శీర్షజ్ఞానితీశీర్షజ్ఞ-వాన్ । కామష్ఠిన్ । లోకే । స్థితిమ్ । ఇతి । శీర్షజ్ఞానితీ
 శీర్షజ్ఞ-వాన్ । ఏవ । కామష్ఠిన్ । లోకే । భవతి । అలజచిత్రమితీఅల-చిత్రమ్ । చిన్మిత ।
 చతుస్సితమితీచతు-సీతమ్ । ప్రతిష్ఠాకామితీప్రతిష్ఠా-కామః । చతస్రః । దిశః । దిక్షు ।
 ఏవ । ప్రతీతి । తిష్ఠతి । ప్రతిగచిత్రమితీప్రతిగ-చిత్రమ్ । చిన్మిత । బ్రాతృవ్యవానితిబ్రాతృవ్య-
 వాన్ । ప్రేతి ॥౧౦౧॥ ఏవ । బ్రాతృవ్యాన్ । సుదతే । ఉభయతఃప్రతిగమితీఉభయతః-
 ప్రతిగమ్ । చిన్మిత । యః । కామయేత । ప్రేతి । జాతాన్ । బ్రాతృవ్యాన్ । సుదేయ । ప్రతీతి ।
 జనిష్యమాదాన్ । ఇతి । ప్రేతి । ఏవ । జాతాన్ । బ్రాతృవ్యాన్ । సుదతే । ప్రతీతి । జనిష్యమాదాన్
 రథచక్రచిత్రమితీరథచక్ర-చిత్రమ్ । చిన్మిత । బ్రాతృవ్యవానితిబ్రాతృవ్య-వాన్ । వజ్రః । వై ।
 రథః । వజ్రమ్ । ఏవ । బ్రాతృవ్యేభ్యః । ప్రేతి । హరతి । ద్రోణచిత్రమితీద్రోణ-చిత్రమ్ ।
 చిన్మిత । అన్నకామితీఅన్న-కామః । ద్రోణే । వై । అన్నమ్ । త్రియతే । సయోనీతిస-యోని ।
 ఏవ । అన్నమ్ । అవేతి । రున్ధే । సమూహ్యమితీసమ్-హ్యమ్ । చిన్మిత । పశుకామితీపశు-
 కామః । పశుమానితీపశు-మాన్ । ఏవ । భవతి ॥౧౦౨॥ పరిచాయ్యమితీపరి-చాయ్యమ్
 చిన్మిత । గ్రామకామితీగ్రామ-కామః । గ్రామీ । ఏవ । భవతి । శ్మశానచిత్రమితీశ్మశాన-
 చిత్రమ్ । చిన్మిత । యః । కామయేత । పితృలోకానిపితృ-లోకే । ఋఘ్నయామ్ । ఇతి ।

పితృలోకఁగతిపితృ-లోకే । ఏవ । ఋధ్నోతి । విశ్వామిత్రజమదగ్నీఁగతివిశ్వామిత్ర-జమదగ్నీ
వసీష్ఠన । అస్మరేతామ్ । సః । ఏతాః । జమదగ్నీః । విహవ్యాఁగతివి-హవ్యాః । అపశ్యత్ ।
తాః । ఉపేతి । అధత్త । తాభిః । వై । సః । వసీష్ఠస్య । ఇద్రియమ్ । వీర్యమ్ । అవృజ్జు । యత్ ।
విహవ్యాఁగతివి-హవ్యాః । ఉపదధాతీత్యుప-దధాతి । ఇద్రియమ్ । ఏవ । తాభిః । వీర్యమ్ ।
యజమానః । త్రాతృవ్యస్య । వృక్షే । హోతుః । ధిష్ణీయే । ఉపేతి । దధాతి । యజమానాయతన
మితీయజమాన-అయతనమ్ । వై ॥౧౫॥ హోతా । స్వే । ఏవ । అస్మై । అయతనవత్సా-
యతనే । ఇద్రియమ్ । వీర్యమ్ । అవేతి । రున్తే । ద్వాదశ । ఉపేతి । దధాతి । ద్వాదశాక్షరే
తిద్వాదశ-అక్షరా । జగతి । జాగతాః । పశవః । జగత్సా । ఏవ । అస్మై । పశూన్ । అవేతి ।
రున్తే । అష్టావష్టావిత్యష్టా-అష్టా । అన్యేషు । ధిష్ణీయేషు । ఉపేతి । దధాతి । అష్టాశ్చాత్యష్టా-
శ్చాః । పశవః । పశూన్ । ఏవ । అవేతి । రున్తే । షట్ । మూర్తారీయే । షట్ । వై । ఋతవః ।
ఋతవః । ఖలు । వై । దేవాః । పితరః । ఋతూన్ । ఏవ । దేవాన్ । పితౄన్ । ప్రీణాతి ॥౧౬॥

॥ ప్రభవతియజమానాయతనంవాఅష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥౧౭॥

పవస్య । వాజసాతయఁగతివాజ-సాతయే । గతి । అనుష్ఠుగిత్యను-స్తుక్ । ప్రతిపదితి
ప్రతి-పత్ । భవతి । తిస్రః । అనుష్ఠుభగిత్యను-స్తుభః । చతస్రః । గాయత్రియః । యత్ ।
తిస్రః । అనుష్ఠుభగిత్యను-స్తుభః । తస్మాత్ । అశ్వః । త్రిభిరితిత్రి-భిః । తిష్ఠన్ । తిష్ఠతి ।
యత్ । చతస్రః । గాయత్రియః । తస్మాత్ । సర్వాన్ । చతురః । పదః । ప్రతిదధదితిప్రతి-
దధత్ । పఠాయతే । పఠమా । వై । ఏషా । చన్దసామ్ । యత్ । అనుష్ఠుగిత్యను-స్తుక్ ।
పఠమః । చతుష్ఠామఁగతిచతుః-స్థోమః । స్థోమానామ్ । పఠమః । త్రిరాత్రఁగతిత్రి-రాత్రాః ।
యజ్ఞానామ్ । పఠమః । అశ్వః । పశూనామ్ । పఠమేణ । ఏవ । ఏనమ్ । పఠమతామ్ ।

గమయతి । ఏకవిగ్ంశమిత్యేక-విగ్ంశమ్ । అపా । భవతి ॥౧౬౬॥ యన్మిన్ । అత్స ।
 ఆలభ్యత ఇత్య-లభ్యతే । ద్వాదశ । మాసా । పచ్చ । ఋతమ్ ॥౧౬౭॥ ఇమే । భోజా ।
 అసౌ । అదిత్య । ఏకవిగ్ంశమిత్యేక-విగ్ంశః । ఏష ॥ ప్రజాపతిరితి ప్రజా-పతిః ॥ ప్రజాపత్యుః
 ప్రజా-పత్యః । అశ్వః । తమ్ । ఏవ । సాక్షాదితీన-అక్షాత్ ॥ ఋద్ధీతి । శత్రుయా । పృథ్వీ
 భవన్తి ॥ అన్యదన్యదిత్యన్యత్-అన్యత్ । ఛన్దః । అన్యే । స్త్రైత్యన్యే-అన్యే । వై । ఏతే । పశవః ।
 ఏతే । లభ్యన్తే । ఉత । ఇవ ॥ గ్రామ్యా । ఉత । ఇవ ॥ అరణ్యా । యత్ । శత్రుయా । పృథ్వీ
 భవన్తి । అశ్వస్య । సర్వత్వాయేతీసర్వ-త్వాయ । పార్శ్వరశ్మమితి పార్శ్వ-రశ్మమ్ । బ్రహ్మసామ
 మితి బ్రహ్మ-సామమ్ । భవతి । రశ్మినా । వై । అశ్వః ॥౧౬౮॥ యతః । ఈశ్వరః । వై । అత్స ।
 అయతః । అప్రతిష్ఠిత ఇత్యప్రతి-స్థితః । పరామ్ । పరావతమితి పరా-వతమ్ ॥౧౬౯॥ యత్
 పార్శ్వరశ్మమితి పార్శ్వ-రశ్మమ్ ॥ బ్రహ్మసామమితి బ్రహ్మ-సామమ్ । భవతి । అశ్వస్య । యన్మి
 ధ్యత్యే । సజ్మతీతి సమ్-కృతి । అచ్చావాకసామమిత్యచ్చావాక-సామమ్ । భవతి । ఉభ్యన్
 యజ్ఞఇత్యుభ్యన్న-యజ్ఞః । వై । ఏషః । యత్ । అశ్వమేధఇత్యశ్వ-మేధః । ఈ । తత్ । వేదః ।
 ఇతి । ఆహుః । యదీ । సర్వః । వా । క్రియతే । న । వా । సర్వః । ఇతి । యత్ । సజ్మతీతి సమ్-
 కృతి । అచ్చావాకసామమిత్యచ్చావాక-సామమ్ । భవతి । అశ్వస్య । సర్వత్వాయేతీసర్వ-
 త్వాయ । పర్యాప్త్యా ఇతి పరి-ఆప్త్యై । అసన్తరాయాయేత్యసన్తః-అయాయ । సర్వస్తోమతి
 సర్వ-స్తోమః । అతిరాత్ర ఇత్యతి-రాత్రః । ఉత్తమమిత్యత్-తమమ్ । అపా । భవతి । సర్వస్య
 ఆప్త్యై । సర్వస్య । జిత్యే । సర్వమ్ । ఏవ । తేన । అప్సితి । సర్వమ్ । జయతి ॥౧౭౦॥

॥ అహర్భవతివా అశ్వో హర్భవతిదశచ ॥౧౭౧॥

దేవాసురాస్తేనర్తవ్యారుద్రో శృణ్వ పదేవదుదేనప్రాచీమితి వసాన్తరామ్యుదేవ

స్సువర్గాయయత్రాకూతాయచస్తశ్చితమృవస్తద్వాదత॥౧౨॥

దేవాసురాతిజాయంఘర్కం వైగ్రముష్టిప్రథమోదేవయతామే తద్వైచస్థసామృభృ
త్యష్టైపజ్ఞాశత్॥౧౩॥

దేవాసురాస్పర్శజ్ఞయతి॥

॥ హరిఃఓమ్ ॥

॥ తథుత్ ॥

॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

॥ చతుర్థప్రశ్నస్సమాప్తః ॥